

6

Herdenking mevrouw Saskia Stuiveling, oud-president van de Algemene Rekenkamer

Aan de orde is de herdenking naar aanleiding van het overlijden van mevrouw Saskia Stuiveling, oud-president van de Algemene Rekenkamer.

De voorzitter:

Aan de orde is de herdenking van Saskia Stuiveling. Ik wil haar familie — haar man Dop Scheewe, haar kinderen Nienke en Titus, hun partners en andere familieleden — van harte welkom heten. Ik heet ook de minister-president en de minister van Financiën, Jeroen Dijsselbloem, van harte welkom. Ik wil iedereen in de zaal en op de publieke tribune verzoeken om, voor zover dat mogelijk is, te gaan staan.

"Profeet van de digitalisering met een tomeloze energie", zo karakteriseerde de Volkskrant Saskia Stuiveling. Ik ben een beetje geëmotioneerd omdat ik haar persoonlijk heb gekend. "Rekenmeester met gevoel voor mensen", schreef Het Financieele Dagblad. "Op de bres voor fatsoenlijke overheid", kopte Trouw. "Een scherp, modern instituut in een instituut", stond in de NRC. Duidelijk is dat Saskia Stuiveling een markant persoon was, die alom werd gewaardeerd. In haar kwamen eigenschappen samen waarvan je denkt dat het onmogelijk is dat ze in één persoon bestaan. Zij was zakelijk en menselijk, behoudend en vooruitstrevend, pragmatisch en theoretisch, nuchter met een artistieke inslag.

Als Kamer hebben wij veel met haar te maken gehad. Zestien jaar lang was ze president van de Algemene Rekenkamer, een belangrijke speler in ons democratische systeem van checks-and-balances. Zestien keer lichtte ze hier in de plenaire zaal de verantwoordingsstukken toe. Dat deed ze niet met fluwelen handschoenen aan. Saskia Stuiveling was scherp in haar oordeel en scherp in haar bewoordingen. "Ik ben natuurlijk wandelend slecht nieuws", zei ze zelf over haar reputatie.

Een belangrijke stap die de Rekenkamer onder leiding van Saskia Stuiveling zette, was die naar de burger. Zelf sprak zij van een "totale kanteling". Ze vond dat het niet van deze tijd was om niet transparant te zijn. Het getuigt van kennis van en oog voor veranderingen in de wereld om ons heen. Saskia Stuiveling maakte zich hard voor open data en voor het op een toegankelijke manier beschikbaar stellen van alle kennis die de Rekenkamer in huis heeft. Daarbij maakte ze de slag van taal naar beeld en van woorden naar films en posters. Zeker in een eeuwenoud instituut als de Algemene Rekenkamer, een plek waar tradities zwaar wegen, symboliseerden deze veranderingen inderdaad een "totale kanteling".

Saskia Stuiveling was begaan met de positie van de meest kwetsbaren in onze samenleving. Het was haar drijfveer, die duidelijk doorklonk in het werk van de Rekenkamer. Het onderwijs, de zorg en veiligheid waren belangrijke dossiers voor haar.

Ze vond dat de meer open houding van de Rekenkamer niet ophield bij de eigen grenzen. Veranderingen in de financiële wereld — niet in de laatste plaats de crisis — maakten dat Saskia Stuiveling ook daarbuiten naar de verbinding zocht. In 2014 organiseerde zij een grote internationale conferentie voor Europese Rekenkamers. Dat congres stond volledig in het teken van de vernieuwing van de werkwijze van de Rekenkamers: hoe vergaar je informatie, hoe analyseer je die en vooral hoe betrek je de burger daarbij?

In een afscheidsinterview zei Saskia Stuiveling dat zij trots is op de autoriteit van de Rekenkamer. Ze zal het niet direct zo bedoeld hebben — ze hield niet van opscheppen — maar daarmee gaf zij zichzelf een groot compliment, want die autoriteit had en heeft de Rekenkamer grotendeels aan haar te danken, aan haar analytische blik, haar vernieuwingsdrang en haar kordate manier van doen. Onder haar leiding heeft de Rekenkamer een lange weg afgelegd. En dat niet alleen. Het is geen weg die in het verleden ligt. Ook voor de toekomst heeft Saskia Stuiveling de richting bepaald en de weg geplaveid. Zo zal de invloed van Saskia Stuiveling — die "Haagse profeet van de digitalisering", dat "instituut in een instituut" — nog lang voelbaar zijn.

We wensen haar nabestaanden veel sterkte toe in deze verdrietige tijd.

Ik geef nu het woord aan de minister van Financiën, Jeroen Dijsselbloem.

Minister Dijsselbloem:

Mevrouw de voorzitter. Er was iets met de ogen van Saskia Stuiveling. Er zat een twinkeling in, alsof ze iets meer wist over het leven waar niemand anders weet van had. Dit soort dingen vallen je pas echt op als iemand er niet meer is. Dan vraag je je af: wat maakte haar toch zo bijzonder? Nu ik erover heb kunnen nadenken, vermoed ik dat het die twinkeling was.

Saskia is ons op 71-jarige leeftijd ontvallen en daarmee is Nederland een van zijn meest indrukwekkende bestuurders kwijt. Ze was staatssecretaris van Binnenlandse Zaken in het kabinet-Van Agt II, maar we kennen haar vooral als collegelid, sinds 1984, en later als president van de Algemene Rekenkamer. Een functie die ze van 1999 tot 2015 met grote klasse heeft bekleed. Ze dwong bij iedereen respect af door haar manier van werken, die standvastig en nauwgezet was. Ze kon niet alleen goed doorgraven maar ook goed doorvragen. Er kwam altijd nog een vraag. Ze was simpelweg altijd op de hoogte en wilde nog meer weten. Ze deed dat met een rodeomentaliteit. Als ze eenmaal vasthield, liet ze niet meer los, hoezeer de ander ook schudde of sprong. Het maakte haar weinig uit wie er voor haar stond, ze liet gewoon niet los en die twinkeling verdween nooit uit haar ogen.

Dat maakte haar bijzonder. Ik heb vaak aan de ontvangende zijde van die vasthoudendheid gestaan. Dat was niet altijd makkelijk, maar het was onmogelijk om geen respect en om geen zwak voor haar te hebben. Op de ministeries hadden en hebben mensen diep ontzag voor haar en haar werk. Minister-president Rutte zei het al in 2015 bij haar afscheid: "Ik zie hoe er op de departementen met spanning naar het oordeel van de Rekenkamer wordt uitgekeken."

Herdenking mevrouw Saskia Stuiveling,
oud-president van de Algemene
Rekenkamer

9 mei 2017
TK 72

Welke woorden gebruikt Saskia Stuiveling dit jaar en hoe streng kijkt ze daarbij? Dat telt echt."

Als je kennis en kunde koppelt, loop je het gevaar dat je dingen voor elkaar krijgt, en dat overkwam Saskia ook. Ze boekte veel successen. Haar carrière stond voor een groot deel in het teken van het verbeteren van het openbaar bestuur. Dat deed ze systematisch en met haar blik op het doel gericht. Ze stond aan de wieg van Verantwoordingsdag en mede door haar inspanningen is de controle van de overheidsuitgaven met sprongen vooruitgegaan. Ze was een motor achter de internationale samenwerking van rekenkamers, zoals u al zei, voorzitter. Haar uitgangspunt was steeds dat de overheid zich qua uitgaven altijd zakelijk diende te gedragen. Ze zei zelfs dat haar studie bedrijfskunde de beste beslissing van haar leven was, omdat ze geloofde dat bedrijfsmatige kennis ook handig zou zijn voor de publieke sector. Ze voegde daar later aan toe het geloof in democratisering van kennis. We moeten veel meer zoeken naar wat de samenleving te melden heeft, zei ze lang voordat iemand in Den Haag van "crowdsourcing" of "the wisdom of crowds" had gehoord.

Ik hoop dat ik recht heb gedaan aan de successen die Saskia in haar professionele leven heeft geboekt. Ik zou haar tekortdoen als ik het daarbij zou laten. Saskia heeft zich haar hele leven ook ingezet voor anderen, ook buiten haar professionele werk. Ze ontving een Chileense hoge onderscheiding vanwege haar grote persoonlijke inzet voor en betrokkenheid bij dat land. Dat soort dingen vond ze altijd wat gênant, want ze was echt wars van zelfverheerlijking. Ondanks het feit dat ze vaak de enige vrouw aan tafel was en soms zelfs de enige vrouw in het gebouw, vond ze emancipatie niet echt haar onderwerp. Dat ging dan te veel over haarzelf en dat wilde ze niet, het moest over de inhoud gaan. Dat ze toch veel voor vrouwenemancipatie in Nederland betekend heeft, wilde ze dan ook niet echt horen: "pr voor mezelf interesseert me niet."

Mevrouw de voorzitter. Anderhalve week geleden was de uitvaart van Saskia in Rotterdam. Tijdens de uitvaart in de hervormde kerk in haar eigen straat werd Gracias a la vida gezongen. "Gracias a la vida que me ha dado tanto": ik dank het leven dat me zo veel heeft gegeven. "Me dio dos luceros, que cuando los abro": het gaf me twee ogen, die als ik ze open "perfecto distingo lo negro del blanco", perfect het zwart van het wit onderscheiden. Toen ik dit hoorde, dacht ik: wat treffend! Saskia had inderdaad die twee ogen, die perfect het zwart van het wit onderscheiden. Ik denk inmiddels dat dat die twinkeling was.

De voorzitter:

Ik verzoek u allen om een moment van stilte in acht te nemen.

(De aanwezigen nemen enkele ogenblikken stilte in acht.)

De voorzitter:

Dank u wel. Ik schors de vergadering voor korte tijd, zodat u de gelegenheid hebt om de nabestaanden te condoleren.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.